

Συνέντευξη

ΤΟ ΒΗΜΑ
11 Δεκεμβρίου 1994

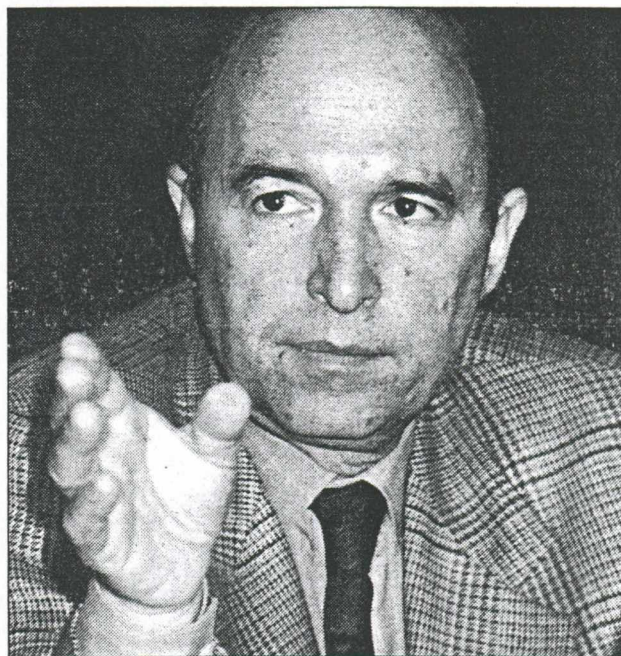
ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

Ανάπτυξη εδώ και τώρα!

*Η σταθεροποίηση μέσω
της δημοσιονομικής εξυγίανσης
θέτει από μόνη της σε κίνηση
μια αναπτυξιακή διαδικασία,
τονίζει ο υπουργός Βιομηχανίας,
Εμπορίου, Ενέργειας και Τεχνολογίας*

ΔΕΝ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ να περιμένουμε την ολοκλήρωση της «σταθεροποίησης», λέει, σε συνέντευξή του προς «Το Βήμα», ο κ. Κ. Σημίτης, ένας πολιτικός που έχει συνδυάσει το όνομά του με το πρώτο επιτυχημένο πρόγραμμα επαναφοράς της οικονομίας σε σταθερό περιβάλλον. Αν η σταθεροποίηση της οικονομίας πρέπει να θεωρείται ως ένα σύνολο «δεδομένων στόχων», η ανάπτυξη είναι ο πραγματικός σκοπός της οικονομικής πολιτικής.

Ποια ανάπτυξη όμως; Η ανάπτυξη που προωθεί τη σωστή επιχειρηματική πρόταση, που επιβραβεύει τη διορατικότητα, την παραγωγικότητα και την εργασία. Γιατί, όσο τα δημόσια οικονομικά δεν εξυγιαίνονται και όσο η σταθεροποίηση φεύγει τη στιγμή όπου όλοι πιστεύουμε ότι έχει γίνει πραγματικότητα, τόσο επιβραβεύονται εκείνοι που επιλέγουν μια αντιαναπτυξιακή συμπεριφορά.



- Την περίοδο 1985-87 ήσασαν ο πολιτικός που συνδύασε το όνομά του με τη σταθεροποίηση. Τώρα είστε ο κατ' εξοχήν υπεύθυνος για την ανάπτυξη. Δεν υπάρχει αντίφαση;

«Όχι μόνο δεν υπάρχει αντίφαση, αλλά η εμπειρία της σταθεροποίησης βοηθά στο να επιλέξει κανείς τις πιο ενδεδειγμένες πολιτικές για μια αναπτυξιακή πορεία. Το μεγάλο δίδαγμα του σταθεροποιητικού προγράμματος είναι ότι η ανάπτυξη δεν έρχεται με παροδικές ενέσεις κατανάλωσης, αλλά μόνο με τη διαμόρφωση συνθηκών που ευνοούν τις επενδύσεις, αναβαθμίζουν το ανθρώπινο δυναμικό και ελαττώνουν τη μακροοικονομική αβεβαιότητα».

- Η ανάπτυξη πρέπει να περιμένει την ολοκλήρωση της σταθεροποίησης;

«Η ανάπτυξη, ως διαδικασία βελτίωσης των παραγωγικών δομών, δεν χρειάζεται να περιμένει την ολοκλήρωση της σταθεροποίησης. Πρέπει να επιδιώκεται ταυτόχρονα. Πολλοί θεωρούν ανάπτυξη την αναθερμάνση της οικονομίας. Η αναθερμάνση της οικονομίας από μόνη της δεν είναι ανάπτυξη. Η αναθερμάνση μπορεί να οδηγήσει σε αυξήσεις εισοδημάτων και σε κάποια τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Το κεντρικό ερώτημα είναι όμως κατά πόσον αυτές οι βελτιώσεις είναι μόνιμες και διατηρήσιμες.

Το πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας συνίσταται ακριβώς στο ότι οι κατά καιρούς τυνώσεις της οικονομίας δεν μπόρεσαν να διατηρηθούν και να οδηγήσουν σε μια αυτοτροφοδοτούμενη αναπτυξιακή πορεία. Αντί να αποτελέσουν το έναυσμα για κάτι καινούργιο, για κάποια μόνιμη πρόοδο, ήταν απλώς πρόσκαιρες καταναλωτικές εξάρσεις. Μετά επανεμφανίζονταν πάλι οι μακροοικονομικές ανισορροπίες. Το κόστος του εκ νέου περιορισμού των ανισορροπιών είναι όμως πολύ υψηλότερο από το βραχυχρόνιο όφελος των καταναλωτικών εξάρσεων κυρίως για τους εργαζομένους».

- Δεν υπάρχει δηλαδή δίλημμα «ανάπτυξη ή σταθεροποίηση»;

«Η εμπειρία μας των τελευταίων δεκαετιών είναι σαφής: το δίλημμα «ανάπτυξη ή σταθεροποίηση» είναι πλαστό. Μια σταθεροποιημένη οικονομία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να τεθεί η ανάπτυξη σε υγιείς βάσεις. Η πραγματοποίηση διαρθρωτικών αλλαγών, οι νέες παραγωγικές δομές είναι απαραίτητη προϋπόθεση ώστε οι μακροοικονομικές ανισορροπίες να μην επανεμφανισθούν.

Η ανάπτυξη δεν θα έρθει ούτε με χαλάρωση της σταθεροποίησης ούτε με την εμμονή σε περιοριστικά μέτρα και μόνον, αλλά με την επιτυχή ολοκλήρωση των προσπαθειών και στα δύο μέτωπα της καταπολέμησης των ανισορροπιών και της πραγματοποίησης των διαρθρωτικών αλλαγών. Έτσι, θα εξαλειφθεί η αβεβαιότητα του πληθωρισμού, ο φόβος αιφνιδιαστικών φορολογικών ρυθμίσεων και οι απρόβλεπτες νομισματικές εξελίξεις που φρενάρουν τις επενδυτικές αποφάσεις».

- Γιατί τόσο σημασία στη σταθεροποίηση; Υπάρχει κάτι σε μια μη σταθεροποιημένη οικονομία που να εμποδίζει την ανάπτυξη;

«Η ανάπτυξη συνίσταται στην προώθηση της σωστής επιχειρηματικής πρότασης, στην επιβράβευση της διορατικότητας, της παραγωγικότητας, της εργασίας. Όσο δεν εξυγιαίνονται τα δημόσια οικονομικά και όσο δεν ολοκληρώνεται η σταθεροποίηση δίδονται πλεονεκτήματα ακριβώς στην αντιαναπτυξιακή συμπεριφορά:

- Η φοροδιαφυγή και η φοροκλοπή ως μέθοδοι άντλησης πόρων είναι κατά πολύ φθηνότερες της κεφαλαιαγοράς ή του τραπεζικού δανεισμού.

- Σε κατάσταση υψηλού και αβέβαιου πληθωρισμού, η βραχυχρόνια κερδοσκοπική επένδυση έχει συχνά υψηλότερη απόδοση από τη σοβαρή, μακροχρόνια, παραγωγική επένδυση.

Η δημοσιονομική εξυγίανση, κατ' εξοχήν μέσο διαρθρωτικής αλλά και σταθεροποιητικής πολιτικής, πρέπει να οδηγήσει σε κατάργηση πολλών διακριτικών ρυθμίσεων με τις οποίες ευνοούνται σήμερα αντιπαραγωγικές, συντεχνιακές ή ολιγοπωλιακές δραστηριότητες. Έτσι, θα ενισχυθούν οι πραγματικά παραγωγικές δραστηριότητες, θα τονωθεί ο ανταγωνισμός και θα απελευθερωθεί ένα σημαντικό δυναμικό για την ανάπτυξη.

Αρα, η σταθεροποίηση μέσω της δημοσιονομικής εξυγίανσης θέτει από μόνη της σε κίνηση μια αναπτυξιακή διαδικασία. Η σταθεροποίηση είναι τμήμα - και σημαντικότατο μάλιστα - της ανάπτυξης».

- Μπορεί όμως να γίνει κάτι τώρα για την οικονομική δραστηριότητα; Όταν τα επιτόκια είναι στα ύψη, όπου είναι σήμερα, για ποια ανάπτυξη και αναπτυξιακή πολιτική μπορούμε να μιλάμε;

«Τα επιτόκια είναι πραγματικά υψηλά. Οι αιτίες είναι πολλές. Η Εθνική Τράπεζα, που έχει δεσπόζουσα θέση στην αγο-

ρά, κρατάει υψηλά τα επιτόκια για να αυξήσει τα κέρδη της και παρασύρει τις άλλες τράπεζες. Ο ανταγωνισμός δεν λειτουργεί ικανοποιητικά. Το κόστος δέσμευσης των χρημάτων στην Τράπεζα της Ελλάδος αυξάνει το κόστος του χρήματος. Όλα αυτά όμως δεν σημαίνουν ότι τα επιτόκια μπορούν να μειωθούν σε όποιο επίπεδο διατάξει η κυβέρνηση. Το επιτόκιο που προσφέρει το Δημόσιο για να βρει χρήματα καθορίζει την αγορά. Το επιτόκιο αυτό θα παραμένει πολύ υψηλό όσο το Δημόσιο είναι αναγκασμένο να δανείζεται υπέρογκα ποσά και ο πληθωρισμός είναι υψηλός. Για να μειώσουμε τα επιτόκια πρέπει να μειώσουμε το δημόσιο χρέος δραστικά. Πρέπει ταυτόχρονα να ενισχύσουμε τον ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών και να δώσουμε στις τράπεζες του δημόσιου τομέα αυτονομία. Και εδώ λοιπόν το κεντρικό θέμα είναι η βελτίωση της παραγωγικής δομής».

- Πού στοχεύει η νέα βιομηχανική στρατηγική που έχετε εξαγγείλει και πώς διαφέρει από προηγούμενες;

«Βάση της νέας στρατηγικής αυτής είναι η ανταγωνιστικότητα, η οργάνωση της παραγωγής με τέτοιον τρόπο ώστε να μπορούμε να σταθούμε στην ανοικτή ευρωπαϊκή αγορά. Όλες οι ενέργειες που έχουμε δρομολογήσει ή δρομολογούμε σε όλους τους τομείς εποπτείας του υπουργείου - Βιομηχανία, Ενέργεια, Τεχνολογία - έχουν ως κοινή συνιστώσα την προώθηση της ανταγωνιστικότητας. Ο αναπτυξιακός νόμος περιέλαβε για πρώτη φορά ενισχύσεις για τη βελτίωση της ποιότητας, τη λειτουργία των επιχειρήσεων βάσει επιχειρηματικών σχεδίων. Σε αντίθεση με τα διάφορα νεοφιλελεύθερα δόγματα, το κράτος παρεμβαίνει, αλλά παρεμβαίνει με τέτοιον τρόπο ώστε να λειτουργεί ως καταλύτης και να διευκολύνει την προσαρμογή και τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων. Πρέπει όμως το κράτος να σταματήσει να αποτελεί σωσίβιο για όσες επιχειρήσεις δεν μπορούν να προσαρμοσθούν στις εξελίξεις».

- Δηλαδή παράτεταμένη λιτότητα για τους εργαζομένους;

«Ακριβώς το αντίθετο. Ο έλληνας εργαζόμενος έχει υποστεί επί πέντε χρόνια συνεχή μείωση των πραγματικού του μισθού με μηδαμινό όπως αποτέλεσμα στην ανταγωνιστικότητα. Είναι αυτό δείγμα επιτυχίας; Όχι βέβαια. Αντίθετα νομίζω ότι οι περισσότεροι θα συμφωνούσαν πως μια κατάσταση όπου ο μόνος τρόπος ώστε να μπορεί να διατίθεται η παραγω-

γή είναι με μειώσεις των ήδη χαμηλών μισθών δείχνει έλλειψη ανταγωνιστικότητας.

Πραγματική ανταγωνιστικότητα υπάρχει όταν η διεισδυση των προϊόντων μας επιτυγχάνεται όχι με τη μείωση της ευημερίας του κοινωνικού συνόλου, αλλά με την υιοθέτηση νέων μεθόδων παραγωγής. Η ανταγωνιστικότητα έτσι θα πρέπει να οδηγεί στην αύξηση της ευημερίας των παραγωγών. Η ανταγωνιστικότητα δεν μπορεί να

βασίζεται στη διοικητική συμπίεση μισθών ούτε βέβαια στην καταστολή του περιβάλλοντος, σε κλειστά σύνορα ή σε ολιγοπωλιακές συμφωνίες. Όλα αυτά τα μέσα απλώς μετατοπίζουν το κόστος προσαρμογής της επιχείρησης σε άλλους φορείς ή κοινωνικές κατηγορίες και φυσικά αργά ή γρήγορα ανατρέπονται».

- Είπατε ότι το κράτος παρεμβαίνει. Πώς συμβιβάζεται μια τέτοια πολιτική με τη λειτουργία της αγοράς;

«Η πολιτική για την ανταγωνιστικότητα πρέπει να αξιοποιεί τις δυνατότητες της αγοράς, στηρίζοντας ταυτόχρονα τις προσπάθειες των επιχειρήσεων να αναπτύξουν και να θεμελιώσουν τα δικά τους συγκριτικά πλεονεκτήματα. Για τον λόγο αυτόν έχει μεγάλη σημασία η εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του ανταγωνισμού. Πολιτική ανταγωνισμού δεν υπήρξε στο παρελθόν. Το προσαπαιτούμε σήμερα. Οι παρεμβάσεις στον χώρο του εμπορίου έχουν πολλά επίσης να δώσουν στην αναπτυξιακή προσπάθεια. Η απαίτηση από τον καταναλωτή υψηλού επιπέδου ποιότητας και εξυπηρέτησης είναι μέσο διασφάλισης της ανταγωνιστικότητας της παραγωγής. Γι' αυτό και έχουμε δώσει ιδιαίτερη σημασία στις ρυθμίσεις που αφορούν τα δικαιώματα των καταναλωτών.

Σημαντικό όμως χαρακτηριστικό της νέας βιομηχανικής στρατηγικής είναι ο οριζόντιος χαρακτήρας, η απουσία διακριτικής μεταχείρισης υπέρ μιας και σε βάρος άλλων επιχειρήσεων ή κλάδων. Αντίθετα προωθείται η υποδομή, υλική αλλά και ανθρώπινη, για να βοηθηθεί η άσκηση της επιχειρηματικότητας. Το κράτος αποφεύγει τον ρόλο επιδιαιτητή, παρέχει και δημιουργεί ίσες ευκαιρίες με διαφανή κριτήρια, υποβοηθώντας και όχι αντικαθιστώντας τον μηχανισμό της αγοράς».

- Πέρα από τα γενικά, όμως, ποια τα συγκεκριμένα μέτρα βιομηχανικής πολιτικής στα οποία αναφέρεσθε;

«Η βιομηχανική στρατηγική για τον ιδιωτικό τομέα έχει τέσσερις βασικούς άξονες:

Πρώτον, την αναβάθμιση

των βιομηχανικών υποδομών, με την προώθηση του Εθνικού Συστήματος Ποιότητας, τη χωροταξική αναβάθμιση των βιομηχανικών περιοχών, την αναβάθμιση της σχέσης "περιβάλλον - βιομηχανία" και την προσφορά προηγμένων υπηρεσιών και δικτύων στις επιχειρήσεις.

Δεύτερον, την προώθηση μεγάλων νέων βιομηχανικών επενδύσεων μέσω του νέου αναπτυξιακού νόμου και της μείωσης της γραφειοκρατίας (one stop shop).

Τρίτον, τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων και την ενθάρρυνση της στροφής των επιχειρήσεων αυτών προς εξαγωγές και τεχνολογική αναβάθμιση μέσω της χρηματοδότησης πολυετών επιχειρηματικών σχεδίων. Επιδοτείται η αλλαγή λειτουργίας ευθέως και όχι, όπως παραδοσιακά, μόνο η αρχική επένδυση.

Τέταρτον, πολιτικές προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Η σημασία των επιχειρήσεων αυτών στην οικονομία μας και τα ειδικά τους προβλήματα σημαίνουν ότι γίνεται στην περίπτωση τους εξαίρεση από τον γενικά "οριζόντιο" χαρακτήρα των μέτρων και προωθείται μια πιο προσανατολισμένη προσέγγιση. Έτσι, πέραν της αναβάθμισης του ΕΟΜΜΕΧ, προβλέπονται και νέοι χρηματοδοτικοί θεσμοί όπως τα Ταμεία Αμοιβαίων Εγγυήσεων, οι οποίοι αξιοποιούν τις δυνατότητες "εσωτερικής αλληλεγγύης" των επιχειρήσεων».

- Τι θα γίνει με τα «μεγάλα έργα» του ενεργειακού τομέα;

«Το μεγάλο έργο του ενεργειακού τομέα που αναφέρετε είναι η εισαγωγή του φυσικού αερίου. Εκεί μπορώ να πω ότι τον τελευταίο χρόνο υπήρξε εντυπωσιακή πρόοδος. Ενώ πέρυσι τέτοια εποχή είχαν μπλοκαριστεί τα περισσότερα τμήματα του έργου, σε σημείο ώστε να μη διαφαίνεται καν λύση, τώρα προχωρούμε κανονικά και θα μπορέσουμε να ανταποκριθούμε στις υποχρεώσεις που έχουμε αναλάβει. Όλα τα εκκρεμή προβλήματα (π.χ. διαφορές με τη ΔΕΗ, τους Ρώσους, τους εργολάβους) έχουν λυθεί εκτός από ένα: τη νομοθετική ρύθμιση των δραστηριοτήτων διανομής σε οικιακούς καταναλωτές. Αλλά και αυτό θα λυθεί στους επόμενους μήνες».

- Ένα άλλο παράδειγμα: Γιατί δεν προχωρούν οι πρωτοβουλίες στον βαλκανικό χώρο;

«Το άνοιγμα των βαλκανικών αγορών είναι μια ιστορικής σημασίας εξέλιξη. Μέσω της οικονομικής διείσδυσης στις χώρες αυτές, όπως και της εντατικότερης συνεργασίας μαζί τους, μπορούμε να προωθήσουμε και τα οικονομικά μας συμφέροντα και να εδραιώσουμε τις σχέσεις πραγματικά καλής γειτονίας. Στην αποστολή αυτή η σημασία του αναπτυξιακού δυναμικού που υπάρχει στη Βόρεια Ελλάδα είναι τεράστια, αφού αυτή η περιοχή ξαναβρίσκει τον ιστορικό της ρόλο ως κομβικό σημείο της βαλκανικής οικονομίας.

Οι οικονομικές αυτές δυνατότητες και προοπτικές πρέπει να λαμβάνονται πλέον σοβαρότατα υπόψη στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής».

Από ποιους κινδυνεύει η σύγκλιση

- Από ποιους, κατά τη γνώμη σας, κινδυνεύει η εφαρμογή του προγράμματος σύγκλισης; και από πού βλέπετε να ξεκινούν οι πιέσεις για χαλάρωση της οικονομικής πολιτικής;

«Η εφαρμογή του προγράμματος σύγκλισης κινδυνεύει πρωτίστως από αυτούς που δεν έχουν καταλάβει γιατί ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι απαραίτητο για τη δική μας αναπτυξιακή πορεία. Το πρόγραμμα δεν μας επεβλήθη από κάποιο απρόσωπο διευθυντήριο στις Βρυξέλλες, είναι μια δέσμευση και μια υποχρέωση κυρίως απέναντι στην ελληνική οικονομία, στους εαυτούς μας.

Το πρόγραμμα σύγκλισης τίθεται επίσης

σε κίνδυνο κάθε φορά που δεν υπάρχουν σαφείς και πειστικές απαντήσεις στο κύριο ερώτημα: ποια στρώματα φέρουν το βάρος της προσαρμογής και γιατί;

Δεν είναι όλα τα κοινωνικά στρώματα υπεύθυνα για την κρίση. Δεκαετίες στρεβλής ανάπτυξης έχουν εδραιώσει ποικίλα συμφέροντα που αφαιρούν τον κοινωνικό πλούτο από τους αληθινούς παραγωγούς, τις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, τους ευσυνειδητούς επαγγελματίες. Η σταθεροποιητική πολιτική πρέπει να διακρίνει τις δύο αυτές κατηγορίες. Πρέπει να εξουδετερώνει τα συμφέροντα της πρώτης μη παραγωγικής κατηγορίας και να αυξήσει τα κίνητρα παραγωγικής δραστηριότητας της δεύτερης».

- Γιατί να επιτύχει το ΠΑΣΟΚ εκεί όπου απέτυχε, παταγωδώς μάλιστα, η Νέα Δημοκρατία;

«Τα κόμματα της Δεξιάς δέχονται τόσο ισχυρές πολιτικές πιέσεις από το πελατειακό σύστημα που δεν μπορούν να κάνουν τομές. Μόνο τα σοσιαλιστικά κόμματα μπορούν να φέρουν σε πέρας μια μεταρρυθμιστική πολιτική και να εντάξουν περισσότερα στρώματα στη διαδικασία ανάπτυξης, θεσμικού εκσυγχρονισμού και οικονομικής ευημερίας.

Το ΠΑΣΟΚ μπορεί και πρέπει να εδραιωθεί στη συνείδηση όλων ως το κόμμα των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων και της ανάπτυξης».

ΤΟ ΒΗΜΑ
11 Δεκεμβρίου 1994

Πολιτικά

Ο κ. Κ. Σημίτης μιλάει για τους στόχους των «τεσσάρων», το θέμα της διαδοχής και τις τάσεις στο κόμμα

Η σιωπή σκοτώνει το ΠαΣοΚ

Εχει άποψη και την λέει

«ΕΝΑ κόμμα οδηγείται σε διάσπαση όταν δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες, όταν είναι στάσιμο» τονίζει σε μια εκ βαθέων συζήτηση με «Το Βήμα» ο υπουργός Εμπορίου και Βιομηχανίας κ. Κωσταντίνος Σημίτης και προσθέτει ότι «η συζήτηση συνθέτει, ενώ η σιωπή αποσυνθέτει»...1

Αυτή είναι η απάντηση του κ. Κ. Σημίτη στις βολές και επικρίσεις εκ των έδρων του ΠαΣοΚ εναντίον της γνωστής κίνησης των «4», οι οποίοι κατηγορούνται για φραξιονισμό που οδηγεί στη διάσπαση.

Παρ' ότι ο κ. υπουργός μιλάει με τους συνήθεις χαμηλούς του τόνους, είναι σκληρός στις τοποθετήσεις του υπογραμμίζοντας ότι «επικίνδυνοι για το ΠαΣοΚ δεν είναι εκείνοι που έχουν άποψη, αλλά εκείνοι που δεν έχουν γνώμη ή ενοχλούνται που άλλοι έχουν γνώμη».



Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ του κ. Κ. Σημίτη έχει ως εξής:

- Πώς βλέπετε τη δήλωση του κ. Α. Παπανδρέου ότι δεν θα διεκδικήσει την προεδρία της Δημοκρατίας και πώς νομίζετε ότι διαμορφώνεται, με δεδομένη αυτή τη δήλωση, το πολιτικό σκηνικό;

«Ο Πρωθυπουργός έθεσε με την κίνησή του τέλος στις διαφορές εικασίες για τις πολιτικές εξελίξεις ως τον Απρίλιο. Πρόλαβε την επέκταση μιας αρνητικής για την κυβέρνηση πολιτικής αβεβαιότητας. Μπορεί τώρα να καθορίσει ελεύθερα τις επόμενες κινήσεις ώστε αυτή η Βουλή να εκλέξει Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Πρέπει να αποφευχθούν οι εκλογές τον Απρίλιο. Θα επιτείνουν τα προβλήματα και τις δυσκολίες που έχουμε να αντιμετωπίσουμε».

- Πιστεύετε ότι τώρα θα ηρεμήσει και η κατάσταση στο εσωτερικό του κόμματος και η ένταση που είχε δημιουργηθεί με τη δημοσιοποίηση της κίνησης των τεσσάρων θα χαλαρώσει;

«Η κατάσταση στο εσωτερικό του κόμματος είναι ήρεμη. Τι θα θέλατε, σιωπή νεκροταφείου; Η κίνηση των τεσσάρων, όπως την αποκαλείτε, αφορά κατά κύριο λόγο τη γραμμή του κόμματος, την εφαρμογή της πολιτικής του και όχι θέματα προσώπων. Αρα, η απόφαση του Προέδρου δεν έχει σχέση με τις επιδιώξεις της και δεν πρόκειται να μεταβάλει τη στάση μας».

- Τελικά, τι εκπροσωπεί η ομάδα των τεσσάρων; Είναι μια συμμαχία στην κούρσα της διαδοχής ή ομάδα πίεσης για την αναβάθμιση της πολιτικής της κυβέρνησης;

«Σίγουρα όχι "μία συμμαχία στην κούρσα της διαδοχής". Η άποψη αυτή πηγάζει από την αντίληψη ενός αρχηγικού ΠαΣοΚ όπου όλοι μάχονται για την πρωτοκαθεδρία. Αλίμονο αν το ΠαΣοΚ λειτουργεί μελλοντικά με αυτόν τον τρόπο. Θα περιθωριοποιηθεί πολύ γρήγορα. Η κοινωνία αναζητεί πολιτικές που θα λύσουν τα προβλήματά της. Το ΠαΣοΚ πρέπει να προσφέρει εφαρμοσμένες, συνεπείς πολιτικές, σύμφωνες με τις αρχές του. Αυτό είναι το πρόβλημα που μας απασχολεί».

- Δηλαδή δεν εκφράζετε μια συγκεκριμένη τάση μέσα στο ΠαΣοΚ;

«Η δημιουργία και καταστατική κατοχύρωση οργανωμένων τάσεων δεν είναι σκόπιμη. Περιχαράκωνουν τις διάφορες ομάδες και περιορίζουν την ελευθερία γνώμης. Όταν στην κομματική πειθαρχία προστίθεται και η πειθαρχία της τά-

σης, παύει για το μέλος η δυνατότητα να προσδιορίζει με την κρίση και τη συνείδησή του τη στάση του. Το Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα, στο οποίο προβλέπεται από το καταστατικό η ύπαρξη οργανωμένων τάσεων, είναι παράδειγμα προς αποφυγήν. Ο πόλεμος μεταξύ τους υπήρξε μια από τις σημαντικές αιτίες της φθοράς του. Το κάθε μέλος του ΠαΣοΚ θα πρέπει να προσδιορίζει ελεύθερα τη συμπεριφορά του χωρίς φόβο, χωρίς επίπωση, χωρίς υποχρέωση να δίνει λόγο».

- Δηλαδή, τι συγκεκριμένα επιδιώκετε;

«Τη δημιουργία ενός ρεύματος σκέψης, την αλλαγή στάσεων και νοοτροπιών στο ΠαΣοΚ. Επιδιώκω τα μέλη και οι οπαδοί του να συνεισφέρουν κριτικά και δημιουργικά στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που συναντούν κόμμα και κυβέρνηση. Αυτό προϋποθέτει γνώση, πληροφόρηση, επικοινωνία, διάλογο. Θέλω να δημιουργήσω τους όρους αυτής της επικοινωνίας. Σήμερα κυριαρχεί η πρακτική του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού, ο μονόδρομος κορυφής - βάσης. Πρέπει να την αλλάξουμε. Σήμερα κάθε συζήτηση σκιάζεται από την απειλή του φραξιονισμού. Τέτοιες απειλές δεν αρμόζουν σε κόμμα με αποστολή να εκπαιδεύει τα μέλη του στη δημοκρατία και στην κοινωνική αλληλεγγύη. Στόχος μας είναι η πλειοψηφία των μελών και οπαδών να κατανοήσει την ανάγκη του κοινωνικού εκσυγχρονισμού και να συνεισφέρει στην πραγματοποίησή του. Αυτό είναι πολύ πιο σημαντικό για τον τόπο από τα θέματα της "διαδοχής". Οι πολιτικές αποφάσεις για την πορεία του ΠαΣοΚ θα κρίνουν μακροπρόθεσμα την τύχη του και όχι οι επιλογές των προσώπων».

- Η προβολή της κίνησής σας σε μια περίοδο όπου η κυβέρνηση αντιμετωπίζει δύσκολα και κρίσιμα προβλήματα, εθνικά και οικονομικά, την βοηθάει να τα επιλύσει ή αντίθετα περιπλέκει την κατάσταση;

«Η προβολή της κίνησης δείχνει ότι στην ελληνική κοινωνία πλανάται αναπάντητο το ερώτημα ποια θα είναι η μελλοντική πορεία των κομμάτων. Όλοι δεχόμαστε ότι όλο και περισσότεροι αποστρέφονται τους πολιτικούς και την πολιτική. Υπ' αυτές τις συνθήκες γιατί να μην προκαλεί το ενδιαφέρον μια προσπάθεια να αντιμετωπισθούν οι ανησυχίες και απορίες των πολιτών;

Από σας ακούω για πρώτη φορά ότι κάποιος ήταν της

γνώμης πως οι τέσσερις δυσκόλεψαν την κυβέρνηση στο έργο της. Διακρίνω σ' αυτή τη γνώμη έντονη τη διάθεση της λογοκρισίας κάθε διαφορετικής άποψης».

- Δεν οδηγεί τελικά η άποψή σας σε διάσπαση;

«Οχι βέβαια. Ενα κόμμα οδηγείται σε διάσπαση όταν δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες, είναι στάσιμο. Η συζήτηση συνθέτει. Η σιωπή αποσυνθέτει. Η κίνηση εξασφαλίζει την ενότητα. Το καλύτερο παράδειγμα ότι η στασιμότητα οδηγεί σε διάσπαση δίνει η πορεία της Ένωσης Κέντρου».

Τέλος, θα τόνιζα την ανάγκη να είμαστε πιο ψύχραιμοι. Οι κατηγορίες για κεντροδεξιά σενάρια, αποστασίες, συνωμοσίες διακωμωδούν το ΠαΣοΚ. Επικινδύνει για το ΠαΣοΚ δεν είναι εκείνοι που έχουν άποψη, αλλά εκείνοι που δεν έχουν γνώμη ή ενοχλούνται που άλλοι έχουν γνώμη».

- Το κυρίαρχο λοιπόν πρόβλημα είναι για σας το πρόβλημα της πολιτικής γραμμής που θα ακολουθήσει το ΠαΣοΚ και όχι η επιλογή των προσώπων;

«Ναι. Ο οποιοσδήποτε επικεφαλής πρέπει, για να εφαρμόσει μια πολιτική, να διαθέτει δυνάμεις που τον στηρίζουν, συμμερίζονται τις απόψεις του και είναι έτοιμες να αγωνιστούν γι' αυτές. Πρέπει να εκφράζει κοινωνικές ομάδες και αυτές να εκφράζονται από τον λόγο του. Το έδειξε και το δείχνει πολύ πειστικά ο Ανδρέας Παπανδρέου. Η "καρέκλα" δεν δίνει από μόνη της τη δυνατότητα να εφαρμοσθεί μια πολιτική».

- Σας μέμφονται ότι εκφέρετε γενικόλογα και αόριστο πολιτικό λόγο. Ποια η απάντησή σας;

«Στόχος μου δεν είναι να παρουσιάσω ένα διαφορετικό πολιτικό πρόγραμμα από εκείνο του ΠαΣοΚ. Ανήκω στο ΠαΣοΚ και το πρόγραμμά του αποτελεί πλαίσιο της δράσης μου. Εκείνο που επιδιώκω είναι να επισημάνω πού πάσχουν οι θέσεις, θέλουν συμπλήρωση, προσαρμογή, επανεξέταση. Όταν το ΠαΣοΚ ήταν στην αντιπολίτευση είχα καταθέσει ακόμη και προτάσεις νόμου. Τότε η κριτική των ιδίων κύκλων ήταν ότι δεν θα έπρεπε να ασχολούμαι με θέματα των ΚΤΕ. Εκείνο που ενοχλεί είναι ότι υπάρχει διαφορετική άποψη. Το ΠαΣοΚ όμως χρειάζεται διαφορετικές απόψεις».

- Σας επικρίνουν αρκετοί στο ΠαΣοΚ ότι, ενώ έχετε διαφορετικές απόψεις για τα πολιτικά και οικονομικά προ-

βλήματα, αποφεύγετε να τις διατυπώσετε στα όργανα. Είναι αλήθεια;

«Αυτός είναι ένας μύθος. Διάβασα στις εφημερίδες πρόσφατα ότι η εισήγηση του ΕΓ στην ΚΕ εγκρίθηκε ομόφωνα από τα μέλη της. Αυτό αληθεύει. Δεν διάβασα όμως στις εφημερίδες ότι άλλα μέλη του ΕΓ και εγώ είχαμε αντιρρήσεις στη δεύτερη εισήγηση για την πορεία του ΠαΣοΚ το 1995, η οποία και αποσύρθηκε. Ο καθένας ας βγάλει τα συμπεράσματά του αν οι επίσημες εκδοχές είναι ακριβείς ή όχι».

- Στον Πρωθυπουργό εκθέσατε ποτέ τις αντιρρήσεις σας;

«Στον Πρωθυπουργό εκθέτω τις απόψεις μου όταν με καλεί να συνεργαστούμε. Οι απόψεις μου δεν συνίστανται μόνο σε αντιρρήσεις».

- Εσείς που αποδίδετε ότι ενοχλεί η ύπαρξη διαφορετικής άποψης, όπως λέτε;

«Σε ορισμένους κύκλους του ΠαΣοΚ επικρατεί στάση που θεωρεί τη μονολιθικότητα ενότητα, την αναζήτηση κίνδυνου παρέκκλισης και τη διαφορετική γνώμη αμφισβήτηση του Προέδρου και των οργάνων. Είναι κατάλοιπα της εποχής της ομοιογενοποίησης. Το πρότυπο για τους - ευτυχώς λίγους - ορθόδοξους των κομμάτων είναι ο σκεπτόμενος υπηρέτης. Ενας υπηρέτης αργά ή γρήγορα παύει να είναι σκεπτόμενος και ένας σκεπτόμενος δεν μπορεί ποτέ να είναι υπηρέτης».

- Στην ΚΕ υποστηρίξατε ότι χρειάζονται επανεξέταση ορισμένες θέσεις του κόμματος. Γιατί;

«Ανέφερα μερικά παραδείγματα στη συνεδρίαση της ΚΕ. Θα επαναλάβω δύο. Έχουμε επανειλημμένα δηλώσει ότι η σταθεροποιητική πολιτική είναι προϋπόθεση ώστε να επιτύχουμε την ανάπτυξη. Αισθανόμαστε όμως ενοχές, ψάχνουμε για αντισταθμιστικά και εναλλακτικές επιλογές. Όταν το κόμμα κάνει φανερό προς όλους ότι δεν θέλει να χρωθεί μια πολιτική, είναι λογικό και τα στελέχη του κόμματος να αμφιβάλλουν για την ορθότητά της. Ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός του ΠαΣοΚ έχει επικυρωθεί επανειλημμένα από τα συνέδρια και τα όργανα του Κινήματος. Παρ' όλα αυτά βλέπουμε την Ελλάδα απομονωμένη, εντάσσουμε όλους τους Ευρωπαίους σε ένα αντίπαλο στρατόπεδο, δεν έχουμε ασχοληθεί με τα προβλήματα της ευρωπαϊκής ενοποίησης και δεν θέλουμε να παραδεχθούμε ότι τα σημαντικότερα ελληνικά προβλήματα δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν στο πλαίσιο του κράτους εθνούς».

Συμπερασματικά: Το κόμμα βρίσκεται πολλές φορές σε διαμάχη με την πολιτική που εξαγγέλλει. Η διαμάχη αυτή το εμποδίζει να δημιουργήσει και να εφαρμόσει μια ευρηματική αριστερή πολιτική».

- Το ΠαΣοΚ δηλαδή κατά τη γνώμη σας δεν θα μπορέσει να βρει έναν νέο δρόμο;

«Το αντίθετο ισχύει. Το ΠαΣοΚ έχει τις δυνάμεις για μια ανανέωση. Οποιος συζητεί με τις οργανώσεις του, ιδίως στην περιφέρεια, διαπιστώνει ότι υπάρχουν πάρα πολλά στελέχη που θέλουν και μπορούν να εργασθούν για μια ανανέωση. Αλλωστε το ΠαΣοΚ για λόγους ιστορικούς, κοινωνικούς, ιδεολογικούς είναι το μόνο που μπορεί να εκφράσει τις δυνάμεις μιας ανοιχτής στον κόσμο κοινωνίας που θέλει να συμμετάσχει και να παίξει ρόλο στις εξελίξεις. Οι δυνάμεις της κλειστής κοινωνίας, του υπερεθνικισμού, της συντήρησης των υφισταμένων κοινωνικών δυνάμεων εκφράζονται προπαντός από τη ΝΔ».

05.12.1994

ΕΡΩΤ. :

Δηλώσατε κατά την τελευταία συνεδρίαση της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ ότι πρέπει να υπάρξει ένα ρεύμα ανανέωσης του ΠΑΣΟΚ. Επιδιώκετε τη δημιουργία μιας οργανωμένης τάσης;

ΑΠΑΝΤ. :

Η δημιουργία και καταστατική κατοχύρωση οργανωμένων τάσεων δεν είναι σκόπιμη. Περιχαράκωνουν τις διάφορες ομάδες και περιορίζουν την ελευθερία γνώμης. Όταν στην κομματική πειθαρχία προστίθεται και η πειθαρχία της τάσης, παύει για το μέλος η δυνατότητα να προσδιορίζει με την κρίση και τη συνειδησή του τη στάση του. Το Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα, στο οποίο προβλέπεται από το καταστατικό η ύπαρξη οργανωμένων τάσεων, είναι παράδειγμα προς αποφυγή. Ο πόλεμος μεταξύ τους υπήρξε μία από τις σημαντικές αιτίες της φθοράς του. Το κάθε μέλος του ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να προσδιορίζει ελεύθερα τη συμπεριφορά του χωρίς φόβο, χωρίς επίπτωση, χωρίς υποχρέωση να δίνει λόγο.

ΕΡΩΤ. :

Εσείς τι συγκεκριμένα επιδιώκετε;

ΑΠΑΝΤ. :

Τη δημιουργία ενός ρεύματος σκέψης, την αλλαγή στάσεων και νοοτροπιών στο ΠΑΣΟΚ. Επιδιώκω τα μέλη και οι οπαδοί του να συνεισφέρουν κριτικά και δημιουργικά στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που συναντούν κόμμα και κυβέρνηση. Αυτό προϋποθέτει γνώση, πληροφόρηση, επικοινωνία, διάλογο. Θέλω να δημιουργήσω τους όρους αυτής της επικοινωνίας. Σήμερα κυριαρχεί η πρακτική του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού, ο μονόδρομος κορυφής-βάσης. Πρέπει να την αλλάξουμε. Σήμερα κάθε συζήτηση σκιάζεται από την απειλή του φραξιονισμού. Τέτοιες απειλές δεν αρμόζουν σε κόμμα με αποστολή να εκπαιδεύει τα μέλη του στη δημοκρατία και την κοινωνική αλληλεγγύη. Στόχος μας είναι, η πλειοψηφία των μελών και οπαδών να κατανοήσει την ανάγκη του κοινωνικού εκσυγχρονισμού και να συνεισφέρει στην πραγματοποίησή του. Αυτό είναι πολύ πιο σημαντικό για τον τόπο από τα θέματα της "διαδοχής". Οι πολιτικές αποφάσεις για την πορεία του ΠΑΣΟΚ θα κρίνουν μακροπρόθεσμα την τύχη του και όχι οι επιλογές των προσώπων.

ΕΡΩΤ.:

Δεν οδηγεί η άποψή σας τελικά σε διάσπαση;

ΑΠΑΝΤ.:

Οχι βέβαια. Ενα κόμμα οδηγείται σε διάσπαση όταν δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες, είναι στάσιμο. Η συζήτηση συνθέτει. Η σιωπή αποσυνθέτει. Η κίνηση εξασφαλίζει την ενότητα. Το καλύτερο παράδειγμα ότι η στασιμότητα οδηγεί σε διάσπαση δίνει η πορεία της Ενωσης Κέντρου.

Τέλος θα τόνιζα την ανάγκη να είμαστε πιο ψυχραιμοί. Οι κατηγορίες για κεντροδεξιά σενάρια, αποστασίες, συνωμοσίες, διακωμωδούν το ΠΑΣΟΚ. Επικίνδυνοι για το ΠΑΣΟΚ δεν είναι εκείνοι που έχουν άποψη, αλλά εκείνοι που δεν έχουν γνώμη ή ενοχλούνται που άλλοι έχουν γνώμη.

ΕΡΩΤ.:

Το κυρίαρχο λοιπόν πρόβλημα είναι για σας το πρόβλημα της πολιτικής γραμμής που θα ακολουθήσει το ΠΑΣΟΚ και όχι η επιλογή των προσώπων;

ΑΠΑΝΤ.:

Ναί. Ο οποιοσδήποτε επικεφαλής πρέπει, για να εφαρμόσει μια πολιτική, να διαθέτει δυνάμεις που τον στηρίζουν, συμμερίζονται τις απόψεις του και είναι έτοιμες να αγωνιστούν γι' αυτές. Πρέπει να εκφράζει κοινωνικές ομάδες και αυτές να εκφράζονται απο το λόγο του. Το έδειξε πολύ πειστικά ο Ανδρέας Παπανδρέου. "Η καρέκλα" δεν δίνει απο μόνη της τη δυνατότητα να εφαρμοσθεί μια πολιτική.

Για το δείχνει

ΕΡΩΤ.:

Σας μέμφονται, ότι εκφέρετε γενικόλογο και αόριστο πολιτικό λόγο. Ποιά η απάντησή σας;

ΑΠΑΝΤ.:

Στόχος μου δεν είναι να παρουσιάσω ένα διαφορετικό πολιτικό πρόγραμμα από εκείνο του ΠΑΣΟΚ. Ανήκω στο ΠΑΣΟΚ και το πρόγραμμά του αποτελεί πλαίσιο και της δράσης μου. Εκείνο που επιδιώκω είναι να επισημάνω πού πάσχουν οι θέσεις, θέλουν συμπλήρωση, προσαρμογή, επανεξέταση. Όταν το ΠΑΣΟΚ ήταν στην αντιπολίτευση είχα καταθέσει ακόμη και προτάσεις νόμου. Τότε η κριτική των ιδίων κύκλων ήταν, ότι δεν θα έπρεπε να ασχολούμαι με θέματα των ΚΤΕ. Εκείνο που ενοχλεί είναι ότι υπάρχει διαφορετική άποψη. Το ΠΑΣΟΚ όμως χρειάζεται διαφορετικές απόψεις.

ΕΡΩΤ.:

Εσείς πού αποδίδετε, ότι ενοχλεί η ύπαρξη διαφορετικής άποψης, όπως λέτε;

ΑΠΑΝΤ.:

Σε ορισμένους κύκλους του ΠΑΣΟΚ επικρατεί στάση, που θεωρεί τη μονολιθικότητα ενότητα, την αναζήτηση κίνδυνο παρέκκλισης και τη διαφορετική γνώμη αμφισβήτηση του Προέδρου και των οργάνων. Είναι κατάλοιπα της εποχής της ομογενοποίησης. Το πρότυπο για, ευτυχώς λίγους, ορθόδοξους του κόμματος είναι ο σκεπτόμενος υπηρέτης. Ένας υπηρέτης αργά ή γρήγορα παύει να είναι σκεπτόμενος και ένας σκεπτόμενος δεν μπορεί ποτέ να είναι υπηρέτης.

ΕΡΩΤ.:

Στην Κ.Ε. υποστηρίζατε ότι χρειάζονται επανεξέταση ορισμένες θέσεις του κόμματος. Γιατί;

ΑΠΑΝΤ.:

Ανέφερα μερικά παραδείγματα στη συνεδρίαση της Κ.Ε. Θα επαναλάβω δύο. Εχουμε επανειλημμένα δηλώσει ότι η σταθεροποιητική πολιτική είναι προϋπόθεση να επιτύχουμε την ανάπτυξη. Αισθανόμαστε όμως ενοχές, ψάχνουμε για αντισταθμίσεις και εναλλακτικές επιλογές. Όταν το κόμμα κάνει φανερό προς όλους ότι δεν θέλει να χρεωθεί μια πολιτική, είναι λογικό και τα στελέχη του κόμματος να αμφιβάλλουν για την ορθότητά της. Ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός

του ΠΑΣΟΚ έχει επικυρωθεί επανειλημμένα από τα συνέδρια και τα όργανα του κινήματος. Παρ'όλα αυτά, βλέπουμε την Ελλάδα απομονωμένη, εντάσσουμε όλους τους Ευρωπαίους σ'ένα αντίπαλο στρατόπεδο, δεν έχουμε ασχοληθεί με τα προβλήματα της Ευρωπαϊκής ενοποίησης και δεν θέλουμε να παραδεχθούμε ότι τα σημαντικότερα ελληνικά προβλήματα δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν στο πλαίσιο του κράτους έθνους.

Συμπερασματικά: Το κόμμα βρίσκεται πολλές φορές σε διαμάχη με την πολιτική που εξαγγέλει. Η διαμάχη αυτή το εμποδίζει να δημιουργήσει και να εφαρμόσει μια ευρηματική αριστερή πολιτική.

ΕΡΩΤ.:

Το ΠΑΣΟΚ, δηλαδή κατά την γνώμη σας, δεν θα μπορέσει να βρεί ένα νέο δρόμο;

ΑΠΑΝΤ.:

Το αντίθετο ισχύει. Το ΠΑΣΟΚ έχει τις δυνάμεις για μία ανανέωση. Οποιοσδήποτε τις οργανώσεις του, ιδίως στην περιφέρεια, διαπιστώνει, ότι υπάρχουν πάρα πολλά στελέχη που θέλουν και μπορούν να εργασθούν για μια ανανέωση. Αλλωστε το ΠΑΣΟΚ για λόγους ιστορικούς, κοινωνικούς, ιδεολογικούς, είναι το μόνο που μπορεί να εκφράσει τις δυνάμεις μιας ανοιχτής στον κόσμο κοινωνίας που θέλει να συμμετάσχει και να παίξει ρόλο στις εξελίξεις. Οι δυνάμεις της κλειστής κοινωνίας, του υπερεθνικισμού, της συντήρησης των υφισταμένων κοινωνικών δυνάμεων εκφράζονται προπαντός από τη Ν.Δ.

Προσζηά με

ΕΡΩΤ.:

Την περίοδο 1985-1987 είσατε ο πολιτικός που συνδύασε το όνομά του με την σταθεροποίηση. Τώρα είστε ο κατ'εξοχήν υπεύθυνος για την ανάπτυξη. Δεν υπάρχει αντίφαση;

ΑΠΑΝΤ.:

Οχι μόνο δεν υπάρχει αντίφαση, αλλά η εμπειρία της σταθεροποίησης βοηθά στο να επιλέξει κανείς τις πιο ενδεδειγμένες πολιτικές για μια αναπτυξιακή πορεία. Το μεγάλο δίδαγμα του σταθεροποιητικού προγράμματος είναι ότι η ανάπτυξη δεν έρχεται με παροδικές ενέσεις κατανάλωσης, αλλά μόνο με τη διαμόρφωση συνθηκών που ευνοούν τις επενδύσεις, αναβαθμίζουν το ανθρώπινο δυναμικό και ελαττώνουν την μακροοικονομική αβεβαιότητα.

ΕΡΩΤ.:

Η ανάπτυξη πρέπει να περιμένει την ολοκλήρωση της σταθεροποίησης;

ΑΠΑΝΤ.:

Η ανάπτυξη, ως διαδικασία ~~της~~ βελτίωσης των παραγωγικών δομών, δεν χρειάζεται να περιμένει την ολοκλήρωση της σταθεροποίησης. Πρέπει να επιδιώκεται ταυτόχρονα. Πολλοί θεωρούν ανάπτυξη την αναθέρμανση της οικονομίας. Η αναθέρμανση της οικονομίας από μόνη της δεν είναι ανάπτυξη. Η αναθέρμανση μπορεί να οδηγήσει σε αυξήσεις εισοδημάτων και σε κάποια τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Το κεντρικό ερώτημα είναι όμως το κατά πόσον αυτές οι βελτιώσεις είναι μόνιμες και διατηρήσιμες.

Το πρόβλημα της Ελληνικής οικονομίας συνίσταται ακριβώς στο ότι οι κατά καιρούς τονώσεις της οικονομίας δεν μπόρεσαν να διατηρηθούν και να οδηγήσουν σε μία αυτοτροφοδοτούμενη αναπτυξιακή πορεία. Αντί να αποτελέσουν το έναυσμα για κάτι καινούργιο, για κάποια μόνιμη πρόοδο, ήταν απλά πρόσκαιρες καταναλωτικές εξάρσεις. Μετά επανεμφανίζονταν πάλι οι μακροοικονομικές ανισορροπίες. Το κόστος του εκ νέου περιορισμού των ανισορροπιών είναι όμως πολύ υψηλότερο από το βραχυχρόνιο όφελος των καταναλωτικών εξάρσεων κυρίως για τους εργαζομένους.

ΕΡΩΤ.:

Δεν υπάρχει δηλαδή δίλημμα "ανάπτυξη ή σταθεροποίηση;"

ΑΠΑΝΤ.:

Η εμπειρία μας των τελευταίων δεκαετιών είναι σαφής: Το δίλημμα "ανάπτυξη ή σταθεροποίηση" είναι πλαστό. Μια σταθεροποιημένη οικονομία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να τεθεί η ανάπτυξη σε υγιείς βάσεις. Η πραγματοποίηση διαρθρωτικών αλλαγών, οι νέες παραγωγικές δομές είναι απαραίτητη προϋπόθεση οι μακροοικονομικές ανισορροπίες να μην επανεμφανισθούν. Η ανάπτυξη δεν θα έρθει ούτε με χαλάρωση της σταθεροποίησης ούτε με την εμμονή σε περιοριστικά μέτρα και μόνον αλλά με την επιτυχή ολοκλήρωση των προσπαθειών και στα δύο μέτωπα της καταπολέμησης των ανισορροπιών και της πραγματοποίησης των διαρθρωτικών αλλαγών. Έτσι, θα εξαλειφθεί η αβεβαιότητα του πληθωρισμού, ο φόβος αιφνιδιαστικών φορολογικών ρυθμίσεων και οι απρόβλεπτες νομισματικές εξελίξεις που φρενάρουν τις επενδυτικές αποφάσεις.

ΕΡΩΤ. :

Γιατί τόση σημασία στη σταθεροποίηση; Υπάρχει κάτι σε μια μη σταθεροποιημένη οικονομία που να εμποδίζει την ανάπτυξη;

ΑΠΑΝΤ. :

Η ανάπτυξη συνίσταται στην προώθηση της σωστής επιχειρηματικής πρότασης, στην επιβράβευση της διορατικότητας, της παραγωγικότητας, της εργασίας. Όσο δεν εξυγιαίνονται τα δημόσια οικονομικά και όσο δεν ολοκληρώνεται η σταθεροποίηση δίδονται πλεονεκτήματα ακριβώς στην αντιαναπτυξιακή συμπεριφορά:

- Η φοροδιαφυγή και η φοροκλοπή σαν μέθοδοι άντλησης πόρων είναι κατά πολύ φθηνότεροι της κεφαλαιαγοράς ή του τραπεζικού δανεισμού.
- Σε κατάσταση υψηλού και αβέβαιου πληθωρισμού, η βραχυχρόνια κερδοσκοπική επένδυση έχει συχνά υψηλότερη απόδοση από την σοβαρή, μακροχρόνια, παραγωγική επένδυση.

Η δημοσιονομική εξυγίανση, κατ' εξοχήν μέσω διαρθρωτικής αλλά και σταθεροποιητικής πολιτικής, πρέπει να οδηγήσει σε κατάργηση πολλών διακριτικών ρυθμίσεων με τις οποίες ευνοούνται σήμερα αντιπαραγωγικές, συντεχνιακές ή ολιγοπωλιακές δραστηριότητες. Έτσι, θα ενισχυθούν οι πραγματικά παραγωγικές δραστηριότητες, θα τονωθεί ο ανταγωνισμός και θα απελευθερωθεί ένα σημαντικό δυναμικό για την ανάπτυξη.

Αρα η σταθεροποίηση μέσω της δημοσιονομικής εξυγίανσης θέτει από μόνη της σε κίνηση μια αναπτυξιακή διαδικασία. Η σταθεροποίηση είναι τμήμα, και σημαντικότερο μάλιστα, της ανάπτυξης.

ΕΡΩΤ. :

Μπορεί όμως να γίνει κάτι τώρα για την οικονομική δραστηριότητα; Όταν τα επιτόκια είναι στα ύψη, που είναι σήμερα, για ποιά ανάπτυξη και αναπτυξιακή πολιτική μπορούμε να μιλάμε;

ΑΠΑΝΤ. :

Τα επιτόκια είναι πραγματικά υψηλά. Οι αιτίες είναι πολλές. Η Εθνική Τράπεζα που έχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά κρατάει ψηλά επιτόκια για να αυξήσει τα κέρδη της και παρασύρει τις άλλες τράπεζες. Ο ανταγωνισμός δεν λειτουργεί ικανοποιητικά. Το κόστος δέσμευσης των χρημάτων στην Τράπεζα της Ελλάδος αυξάνει το κόστος του χρήματος. Όλα αυτά όμως δεν σημαίνουν ότι τα επιτόκια μπορούν να μειωθούν σε όποιο επίπεδο διατάξει η κυβέρνηση. Το επιτόκιο, που προσφέρει το Δημόσιο για να βρεί χρήματα καθορίζει την αγορά. Το επιτόκιο αυτό θα παραμένει πολύ υψηλό όσο το Δημόσιο είναι αναγκασμένο να δανείζεται υπέρογκα ποσά. Για να μειώσουμε τα επιτόκια ~~μακροπρόθεσμα~~ πρέπει να μειώσουμε το δημόσιο χρέος δραστικά. Πρέπει ταυτόχρονα να ενισχύσουμε τον ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών και να δώσουμε στις τράπεζες του δημόσιου τομέα αυτονομία. Και εδώ λοιπόν το κεντρικό θέμα είναι η βελτίωση της παραγωγικής δομής.

Για σωστό
ρισμό είναι
υψηλό

ΕΡΩΤ. :

Πού στοχεύει η νέα βιομηχανική στρατηγική που έχετε εξαγγείλει και πώς διαφέρει απο προηγούμενες;

ΑΠΑΝΤ. :

Βάση της νέας στρατηγικής αυτής είναι η ανταγωνιστικότητα, η οργάνωση της παραγωγής με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορούμε να σταθούμε στην ανοικτή ευρωπαϊκή αγορά. Όλες οι ενέργειες που έχουμε δρομολογήσει ή δρομολογούμε σε όλους τους τομείς εποπτείας του Υπουργείου, Βιομηχανία, Ενέργεια, Τεχνολογία, έχουν ως κοινή συνιστώσα την προώθηση της ανταγωνιστικότητας. Ο αναπτυξιακός νόμος περιέλαβε για πρώτη φορά ενισχύσεις για τη βελτίωση της ποιότητας, την λειτουργία των επιχειρήσεων βάσει επιχειρηματικών σχεδίων. Σε αντίθεση με τα διάφορα νεοφιλελεύθερα δόγματα, το Κράτος παρεμβαίνει, αλλά παρεμβαίνει με τέτοιο τρόπο ώστε να λειτουργεί ως καταλύτης και να διευκολύνει την προσαρμογή και εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων. Πρέπει όμως το κράτος να σταματήσει να αποτελεί σωσίβιο για όσες επιχειρήσεις δεν μπορούν να προσαρμοστούν στις εξελίξεις.

ΕΡΩΤ. :

Δηλαδή, παρατεταμένη λιτότητα για τους εργαζόμενους;

ΑΠΑΝΤ. :

Ακριβώς το αντίθετο. Ο Έλληνας εργαζόμενος έχει υποστεί επι πέντε χρόνια συνεχή μείωση του πραγματικού του μισθού με μηδαμινό όμως αποτέλεσμα στην ανταγωνιστικότητα. Είναι αυτό δείγμα επιτυχίας; Όχι βέβαια. Αντίθετα, νομίζω ότι οι περισσότεροι θα συμφωνούσαν ότι μια κατάσταση που ο μόνος τρόπος να μπορεί να διατίθεται η παραγωγή είναι με μειώσεις των ήδη χαμηλών μισθών δείχνει έλλειψη ανταγωνιστικότητας.

Πραγματική ανταγωνιστικότητα υπάρχει όταν η διεύθυνση των προϊόντων μας επιτυγχάνεται όχι με τη μείωση της ευημερίας του κοινωνικού συνόλου, αλλά με την υιοθέτηση νέων μεθόδων παραγωγής. Η ανταγωνιστικότητα έτσι θα πρέπει να οδηγεί στην αύξηση της ευημερίας των παραγωγών. Η ανταγωνιστικότητα δεν μπορεί να βασίζεται στη διοικητική συμπίεση μισθών, ούτε βέβαια στην καταστροφή του περιβάλλοντος, σε κλειστά σύνορα ή σε ολιγοπωλιακές συμφωνίες. Όλα αυτά τα μέσα απλώς μετατοπίζουν το κόστος προσαρμογής της επιχείρησης σε άλλους φορείς ή κοινωνικές κατηγορίες και φυσικά αργά ή γρήγορα ανατρέπονται.

ΕΡΩΤ. :

Είπατε ότι το Κράτος παρεμβαίνει. Πώς συμβιβάζεται μια τέτοια πολιτική με την λειτουργία της αγοράς;

ΑΠΑΝΤ. :

Η πολιτική για την ανταγωνιστικότητα πρέπει να αξιοποιεί τις δυνατότητες της αγοράς, στηρίζοντας ταυτόχρονα τις προσπάθειες των επιχειρήσεων να αναπτύξουν και να θεμελιώσουν τα δικά τους συγκριτικά πλεονεκτήματα. Για τον λόγο αυτό έχει μεγάλη σημασία η εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του ανταγωνισμού. Πολιτική ανταγωνισμού δεν υπήρξε στο παρελθόν. Το προσπαθούμε σήμερα. Οι παρεμβάσεις στον χώρο του Εμπορίου έχουν πολλά επίσης να δώσουν στην αναπτυξιακή προσπάθεια. Η απαίτηση από τον καταναλωτή υψηλού επιπέδου ποιότητας και εξυπηρέτησης είναι μέσο διασφάλισης της ανταγωνιστικότητας της παραγωγής. Γι' αυτό και έχουμε δώσει ιδιαίτερη σημασία στις ρυθμίσεις που αφορούν τα δικαιώματα των καταναλωτών.

Όπως, σημαντικό χαρακτηριστικό της νέας βιομηχανικής στρατηγικής είναι ο οριζόντιος χαρακτήρας, η απουσία διακριτικής μεταχείρισης υπέρ μιας και σε βάρος άλλων επιχειρήσεων ή κλάδων. Αντίθετα, προωθείται η υποδομή, υλική αλλά και ανθρώπινη για να βοηθηθεί η άσκηση της επιχειρηματικότητας. Το Κράτος αποφεύγει τον ρόλο επιδιαιτητή, παρέχει και δημιουργεί ίσες ευκαιρίες με διαφανή κριτήρια, υποβοηθώντας και όχι αντικαθιστώντας τον μηχανισμό της αγοράς.

ΕΡΩΤ.:

Ας ξεπεράσουμε όμως τις γενικότητες. Ποιά τα συγκεκριμένα μέτρα βιομηχανικής πολιτικής στα οποία αναφέρεσθε;

ΑΠΑΝΤ.:

Η βιομηχανική στρατηγική για τον ιδιωτικό τομέα έχει τέσσερις βασικούς άξονες.

Πρώτον, την αναβάθμιση των βιομηχανικών υποδομών, με την προώθηση του Εθνικού Συστήματος Ποιότητας, την χωροταξική αναβάθμιση των βιομηχανικών περιοχών, την αναβάθμιση της σχέσης Περιβάλλον-Βιομηχανία και την προσφορά προηγμένων υπηρεσιών και δικτύων στις επιχειρήσεις.

Δεύτερον, την προώθηση μεγάλων νέων βιομηχανικών επενδύσεων μέσω του νέου αναπτυξιακού νόμου και της μείωσης της γραφειοκρατίας (one stop shop).

Τρίτον, τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων και την ενθάρρυνση της στροφής των επιχειρήσεων αυτών προς εξαγωγές και τεχνολογική αναβάθμιση μέσω της χρηματοδότησης πολυετών επιχειρηματικών σχεδίων. Επιδoteείται η αλλαγή λειτουργίας ευθέως και όχι, όπως παραδοσιακά, μόνο η αρχική επένδυση.

Τέταρτον, πολιτικές προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Η σημασία των επιχειρήσεων αυτών στην οικονομία μας και τα ειδικά τους προβλήματα σημαίνουν ότι γίνεται στην περίπτωσή τους εξαίρεση από τον γενικά "οριζόντιο" χαρακτήρα των μέτρων και προωθείται μια πιο προσανατολισμένη προσέγγιση. Έτσι, πέραν της αναβάθμισης του ΕΟΜΜΕΧ, προβλέπονται και νέοι χρηματοδοτικοί θεσμοί όπως τα Ταμεία Αμοιβαίων Εγγυήσεων, οι οποίοι αξιοποιούν τις δυνατότητες "Εσωτερικής Αλληλεγγύης" των επιχειρήσεων.

ΕΡΩΤ.:

Τι θα γίνει με τα "μεγάλα έργα" του ενεργειακού τομέα;

ΑΠΑΝΤ.:

Το μεγάλο έργο του ενεργειακού τομέα που αναφέρετε είναι η εισαγωγή του φυσικού αερίου. Εκεί μπορώ να πω ότι τον τελευταίο χρόνο υπήρξε εντυπωσιακή πρόοδος. Ενώ πέρυσι τέτοια εποχή είχαν μπλοκαριστεί τα περισσότερα τμήματα του έργου, στο σημείο να μην διαφαινόταν καν λύση, τώρα προχωράμε κανονικά και θα μπορέσουμε να ανταποκριθούμε στις υποχρεώσεις που έχουμε αναλάβει. Όλα τα εκκρεμή προβλήματα (π.χ. διαφορές με τη ΔΕΗ, τους Ρώσους, τους εργολάβους), έχουν λυθεί εκτός από ένα, τη νομοθετική ρύθμιση των δραστηριοτήτων διανομής σε οικιακούς καταναλωτές. Αλλά και αυτό θα λυθεί στους επόμενους μήνες.

ΕΡΩΤ.:

Ενα άλλο παράδειγμα. Γιατί δεν προχωρούν οι πρωτοβουλίες στον Βαλκανικό χώρο;

ΑΠΑΝΤ.:

Το άνοιγμα των Βαλκανικών αγορών είναι μια ιστορικής σημασίας εξέλιξη. Μέσω της οικονομικής διείσδυσης στις χώρες αυτές, όπως και της εντατικότερης συνεργασίας μαζί τους, μπορούμε να προωθήσουμε και τα οικονομικά μας συμφέροντα, και να εδραιώσουμε τις σχέσεις πραγματικής καλής γειτονίας. Στην αποστολή αυτή η σημασία του αναπτυξιακού δυναμικού που υπάρχει στη Βόρεια Ελλάδα είναι τεράστια, αφού αυτή η περιοχή ξαναβρίσκει τον ιστορικό της ρόλο ως κομβικό σημείο της βαλκανικής οικονομίας.

Οι οικονομικές αυτές δυνατότητες και προοπτικές πρέπει να λαμβάνονται πλέον σοβαρότατα υπόψη στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η απελευθέρωση των οικονομιών των βαλκανικών χωρών αλλάζει τον χαρακτήρα των διεθνών οικονομικών μας σχέσεων. Εμείς στο ΥΒΕΤ έχουμε ενισχύσει τις προσπάθειες των επιχειρήσεων της Βόρειας Ελλάδος. Θα πρέπει όμως να υπάρξουν και σημαντικές πρωτοβουλίες από πλευράς του Υπουργείου Εξωτερικών.

ΕΡΩΤ.:

Ας ξαναγυρίσουμε στην γενική θεώρηση. Ο μετασχηματισμός και η αλλαγή λειτουργίας της βιομηχανίας και της οικονομίας γενικότερα έχουν εξαγγελθεί πολλές φορές απο το δικό σας κόμμα, αλλά και απο την Νέα Δημοκρατία, όταν ήταν εκείνοι στην Κυβέρνηση. Τί διαφέρει η σημερινή κατάσταση απο τις προηγούμενες;

ΑΠΑΝΤ.:

Δεν θα έχουμε άλλη ευκαιρία. Η Ελλάδα έχει τώρα μια ιστορική ευκαιρία για μια άλλη πολιτική. Αυτό που κάποτε ήταν αποψη μερικών αιρετικών, δηλαδή ότι η πελατειακή κοινωνία οδηγεί σε αδιέξοδα, ότι χρειάζεται αξιοκρατία, είναι σήμερα κοινή παραδοχή. Παράλληλα, το πρόγραμμα σύγκλισης μας δίδει ένα σύνολο συνεκτικών στόχων και μπορεί να αποτελέσει ένα οδηγό για τα επόμενα 4 χρόνια. Τέλος, το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης μας δίδει μια ευκαιρία για την αναβάθμιση των υποδομών που δεν θα επαναληφθεί εύκολα.

Ταυτόχρονα όμως πιστεύουμε ότι μπορούμε να διαχειριστούμε καλύτερα τα κοινωνικά ζητήματα της ανάπτυξης και να εξασφαλίσουμε μια πιο ισόρροπη κατανομή της ευημερίας.

ΕΡΩΤ.:

Απο ποιούς, κατά τη γνώμη σας, κινδυνεύει η εφαρμογή του προγράμματος σύγκλισης; Και απο πού βλέπετε να ξεκινούν οι πιέσεις για χαλάρωση της οικονομικής πολιτικής;

ΑΠΑΝΤ.:

Η εφαρμογή του προγράμματος σύγκλισης κινδυνεύει πρωτίστως απο αυτούς που δεν έχουν καταλάβει γιατί ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι απαραίτητο για την δική μας αναπτυξιακή πορεία. Το πρόγραμμα δεν μας επεβλήθη απο κάποιο απρόσωπο διευθυντήριο στις Βρυξέλλες, είναι μια δέσμευση και μια υποχρέωση κυρίως απέναντι στην ελληνική οικονομία, στους εαυτούς μας.

~~Πέρα από αυτή την κατηγορία~~ ^I το πρόγραμμα σύγκλισης τίθεται ^{επίσης} σε κίνδυνο κάθε φορά που δεν υπάρχουν σαφείς και πειστικές απαντήσεις στο κύριο ερώτημα ποιά στρώματα φέρουν το βάρος της προσαρμογής και γιατί;

Δεν είναι όλα τα κοινωνικά στρώματα υπεύθυνα για την κρίση. Δεκαετίες στρεβλής ανάπτυξης έχουν εδραιώσει ποικίλα συμφέροντα που αφαιρούν τον κοινωνικό πλούτο από τους αληθινούς παραγωγούς, τις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, τους ευσυνειδητούς επαγγελματίες. Η σταθεροποιητική πολιτική πρέπει να διακρίνει τις δύο αυτές κατηγορίες. Πρέπει να εξουδετερώνει τα συμφέροντα της πρώτης μη παραγωγικής κατηγορίας και να αυξήσει τα κίνητρα παραγωγικής δραστηριότητας της δεύτερης.

ΕΡΩΤ.:

Γιατί να επιτύχει το ΠΑΣΟΚ εκεί που απέτυχε, παταγωδώς μάλιστα, η Νέα Δημοκρατία;

ΑΠΑΝΤ.:

Τα κόμματα της Δεξιάς δέχονται τόσο ισχυρές πολιτικές πιέσεις από το πελατειακό σύστημα, που δεν μπορούν να κάνουν τομές. Μόνο τα σοσιαλιστικά κόμματα μπορούν να φέρουν σε πέρας μια μεταρρυθμιστική πολιτική και να εντάξουν περισσότερα στρώματα στη διαδικασία ανάπτυξης, θεσμικού εκσυγχρονισμού και οικονομικής ευημερίας.

Το ΠΑΣΟΚ μπορεί και πρέπει να εδραιωθεί στη συνείδηση όλων ως το κόμμα των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων και της ανάπτυξης.

Ερώτηση:

Πως βλέπετε τη δήλωση του κ. Α.Παπανδρέου ότι δεν θα διεκδικήσει την προεδρία της Δημοκρατίας και πως νομίζετε ότι διαμορφώνεται, με δεδομένη αυτή τη δήλωση το πολιτικό σκηνικό:

Απάντηση:

Ο Πρωθυπουργός έθεσε με την κίνησή του τέλος στις διάφορες εικασίες για τις πολιτικές εξελίξεις ως τον Απρίλιο. Πρόλαβε την επέκταση μιας αρνητικής για την κυβέρνηση πολιτικής αβεβαιότητας. Μπορεί τώρα να καθορίσει ελεύθερα τις επόμενες κινήσεις ώστε αυτή η Βουλή να εκλέξει Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Πρέπει να αποφευχθούν οι εκλογές τον Απρίλιο. Θα επιτείνουν τα προβλήματα και τις δυσκολίες που έχουμε να αντιμετωπίσουμε.

Ερώτηση:

Πιστεύετε ότι τώρα θα ηρεμήσει και η κατάσταση στο εσωτερικό του κόμματος και η ένταση που είχε δημιουργηθεί με τη δημοσιοποίηση της κίνησης των τεσσάρων θα χαλαρώσει;

Απάντηση:

Η κατάσταση στο εσωτερικό του κόμματος είναι ήρεμη. Τι θα θέλατε, σιωπή νεκροταφείου; Η κίνηση των τεσσάρων, όπως την αποκαλείτε, αφορά κατά κύριο λόγο τη γραμμή του κόμματος, την εφαρμογή της πολιτικής του και όχι θέματα προσώπων. Αρα, η απόφαση του Προέδρου δεν έχει σχέση με τις επιδιώξεις της και δεν πρόκειται να μεταβάλει τη στάση μας.

Ερώτηση:

Τελικά, τί εκπροσωπεί η ομάδα των τεσσάρων: Είναι μια συμμαχία στην κούρσα της διαδοχής ή ομάδα πίεσης για την αναβάθμιση της πολιτικής της κυβέρνησης;

Απάντηση:

Σίγουρα όχι "μια συμμαχία στην κούρσα της διαδοχής". Η άποψη αυτή πηγάζει από την αντίληψη ενός αρχηγικού ΠΑΣΟΚ που όλοι μάχονται για την πρωτοκαθεδρία. Αλλοίμονο αν το ΠΑΣΟΚ λειτουργεί μελλοντικά με αυτόν τον τρόπο. Θα περιθωριοποιηθεί πολύ γρήγορα. Η κοινωνία αναζητεί πολιτικές που θα λύσουν τα προβλήματά της. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να προσφέρει εφαρμόσιμες, συνεπείς πολιτικές, σύμφωνες με τις αρχές του. Αυτό είναι το πρόβλημα που μας απασχολεί.

Ερώτηση:

Η προβολή της κίνησής σας σε μια περίοδο όπου η κυβέρνηση αντιμετωπίζει δύσκολα και κρίσιμα προβλήματα, εθνικά και οικονομικά, την βοηθάει να τα επιλύσει ή αντίθετα περιπλέκει την κατάσταση;

Απάντηση:

Η προβολή της κίνησης δείχνει ότι στην ελληνική κοινωνία πλανάται αναπάντητο το ερώτημα ποιά θα είναι η μελλοντική πορεία των κομμάτων. Ολοι δεχόμαστε ότι όλο και περισσότεροι αποστρέφονται τους πολιτικούς και την πολιτική. Υπ' αυτές τις συνθήκες γιατί να μην προκαλεί το ενδιαφέρον μια προσπάθεια να αντιμετωπισθούν οι ανησυχίες και απορίες των πολιτών;

Από σας ακούω για πρώτη φορά ότι κάποιοι ήταν της γνώμης πως οι τέσσερις δυσκόλεψαν την κυβέρνηση στο έργο της. Διακρίνω σ' αυτή τη γνώμη έντονη τη διάθεση της λογοκρισίας κάθε διαφορετικής άποψης.

Ερώτηση:

Σας επικρίνουν αρκετοί στο ΠΑΣΟΚ ότι, ενώ έχετε διαφορετικές απόψεις για τα πολιτικά και οικονομικά προβλήματα, αποφεύγετε να τις διατυπώσετε στα όργανα. Είναι αλήθεια;

Απάντηση:

Αυτός είναι ένας μύθος. Διάβασα στις εφημερίδες πρόσφατα ότι η εισήγηση του ΕΓ στην ΚΕ εγκρίθηκε ομόφωνα από τα μέλη της. Αυτό αληθεύει. Δεν διάβασα όμως στις εφημερίδες ότι άλλα μέλη του ΕΓ και εγώ είχαμε αντιρρήσεις στη δεύτερη εισήγηση για την πορεία του ΠΑΣΟΚ το 1995, η οποία και αποσύρθηκε. Ο καθένας ας βγάλει τα συμπεράσματά του αν οι επίσημες εκδοχές είναι ακριβείς ή όχι.

Ερώτηση:

Στον Πρωθυπουργό εκθέσατε ποτέ τις αντιρρήσεις σας;

Απάντηση:

Στον Πρωθυπουργό εκθέτω τις απόψεις μου όταν με καλεί να συνεργαστούμε. Οι απόψεις μου δεν συνίστανται μόνο σε αντιρρήσεις.